

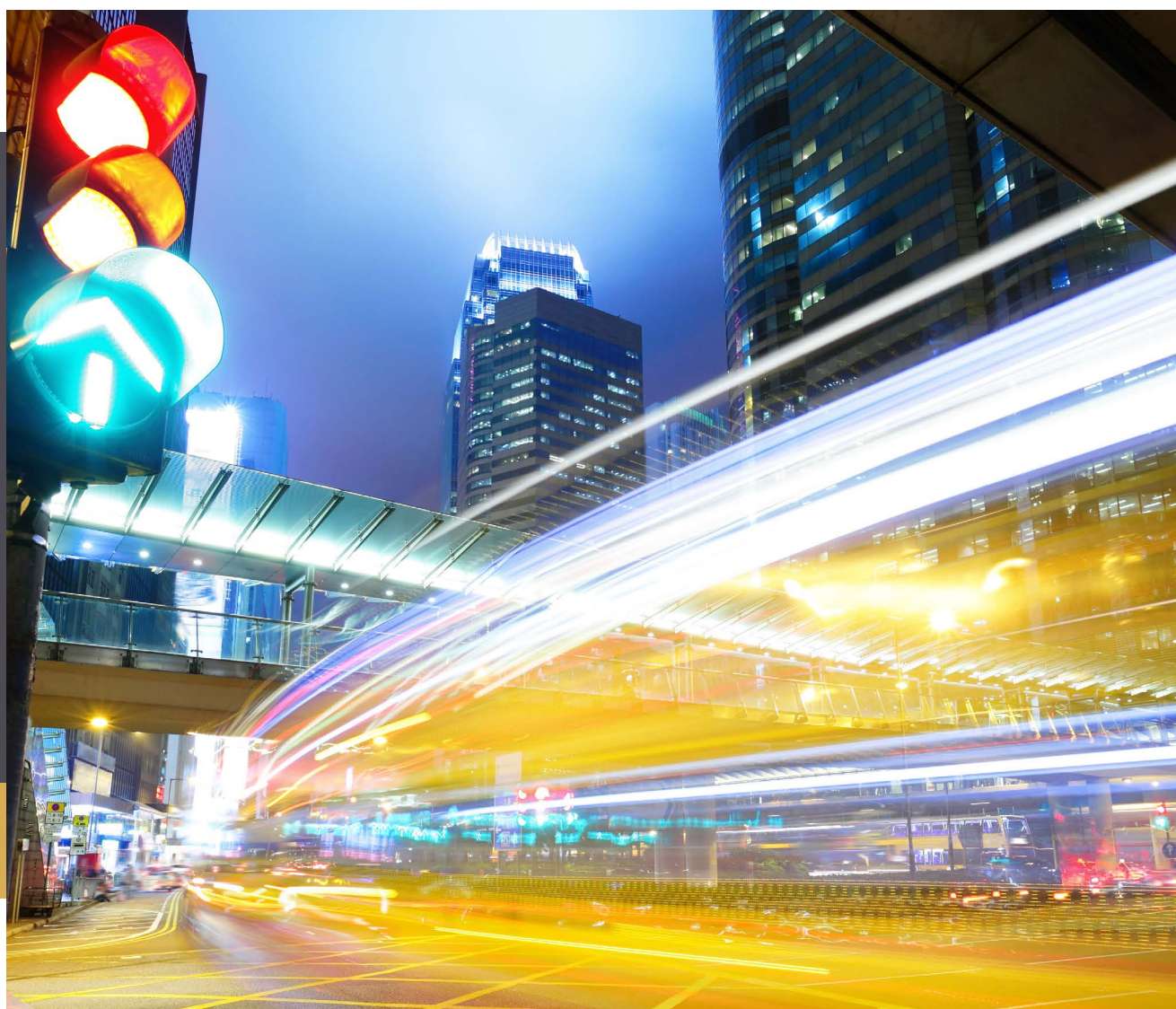
HNB

GODINA
HRVATSKE
NARODNE
BANKE

Makroprudencijalna dijagnostika

drugo tromjesečje 2021.

godina VI · broj 14 · srpanj 2021.

Sadržaj

Uvodne napomene	4
1. Identifikacija sistemskih rizika	4
Analitički prilog: Utjecaj mjera potpore na promjene u ciklusu kreditnog rizika	12
2. Potencijalni okidači za materijalizaciju rizika	14
3. Recentne makrobonitetne aktivnosti	15
3.1. Nastavak primjene nulte stope protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala za Republiku Hrvatsku u trećem tromjesečju 2022.	15
3.2. Godišnja analiza značajnosti trećih zemalja za bankovni sustav Republike Hrvatske	15
3.3. Ukidanje odluka o uzajamnom priznavanju mjera makrobonitetne politike koje su donijela odgovarajuća tijela Estonije i Finske	16
3.4. Provođenje makrobonitetne politike u drugim zemljama Europskoga gospodarskog prostora	16
Pojmovnik	21
Popis kratica	22
Dvoslovne oznake za zemlje	23

IZDAVAČ

Hrvatska narodna banka

Trg hrvatskih velikana 3, 10000 Zagreb

Telefon centrale: 01/4564-555, telefon: 01/4565-006, telefaks: 01/4564-687

www.hnb.hr

Molimo korisnike ove publikacije da pri korištenju podataka obvezno navedu izvor.

ISSN 2459-8704

Uvodne napomene

Makroprudencijalni dijagnostički proces sastoji se od ocjenjivanja makroekonomskih i financijskih odnosa i kretanja koji mogu rezultirati narušavanjem financijske stabilnosti. Pritom se pojedinačni signali koji upozoravaju na povećan stupanj rizika detektiraju na temelju kalibracija statističkim metodama, regulatornih standarda ili stručnih procjena. Oni se sintetički prikazuju u mapi rizika, a indiciraju razinu i dinamiku ranjivosti te tako olakšavaju postupak identifikacije sistemskog rizika, što podrazumijeva određivanje njegove prirode (strukturna ili ciklička), lokacije (segment sustava u kojem se razvija) i izvora (primjerice, odražava li više poremećaje na strani ponude ili na strani potražnje). S obzirom na tu dijagnostiku, optimizira se instrumentarij i kalibrira intenzitet mjera koje bi trebale najučinkovitije djelovati na rizik, reducirati regulatorni rizik, uključujući mogućnost nepoduzimanja aktivnosti, te minimizirati potencijalna negativna prelijevanja na druge sektore kao i neočekivane prekogranične učinke. Osim toga, na taj se način tržišni sudionici informiraju o identificiranim ranjivostima i rizicima koji bi se mogli materijalizirati i ugroziti financijsku stabilnost.

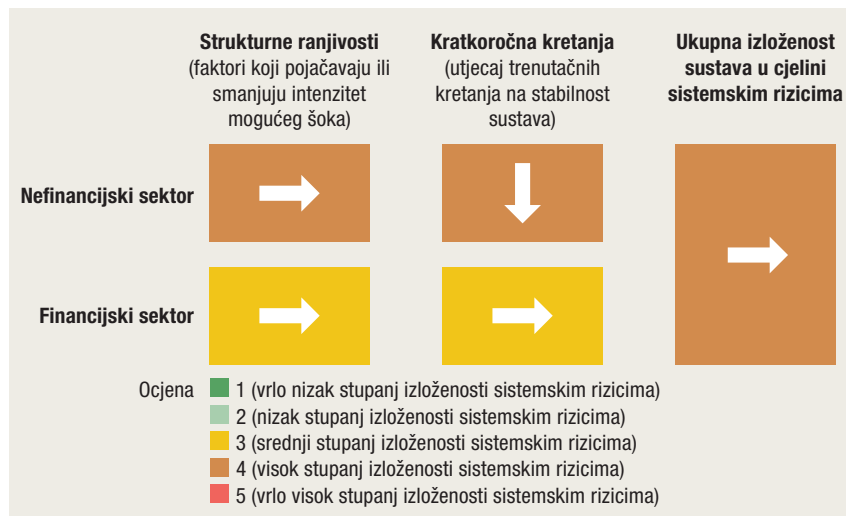
---

1. Identifikacija sistemskih rizika

Ukupna izloženost sistemskim rizicima tijekom drugog tromjesečja 2021. godine zadržala se na visokom stupnju. U odnosu na procjenu iz posljednje mape rizika ([Financijska stabilnost, br. 22](#)), s obzirom na sve bolje makroekonomske izgleda smanjeni su kratkoročni rizici u nefinancijskom sektoru (Slika 1.), a strukturne su ranjivosti ostale povišene. Nakon kratkotrajnog pogoršanja epidemiološke situacije tijekom trećeg vala pandemije na početku 2021., ubrzanje procesa procjepljivanja protiv bolesti COVID-19 u EU-u, a tako i Hrvatskoj, potaknulo je optimizam glede skorog zaustavljanja pandemije i bržeg oporavka ekonomije. Daljnji napredak u cijepljenju stanovništva, zajedno s ublažavanjem i konačnim ukidanjem epidemioloških mjera, trebao bi podržati nastavak gospodarskog oporavka tijekom 2021. No, ukupna ocjena izloženosti rizicima zadržala se na visokoj razini, jer i dalje postoji visoka neizvjesnost s obzirom na opasnosti pojave novih sojeva virusa i potencijalne neučinkovitosti cjepiva, odnosno sporijeg procjepljivanja

populacije, koji mogu dovesti do novih valova pandemije i postrožavanja epidemioloških mjera. Zbog toga su i rizici u sektoru države i financijskom sektoru i dalje povišeni.

Slika 1. Mapa rizika, drugo tromjesečje 2021.

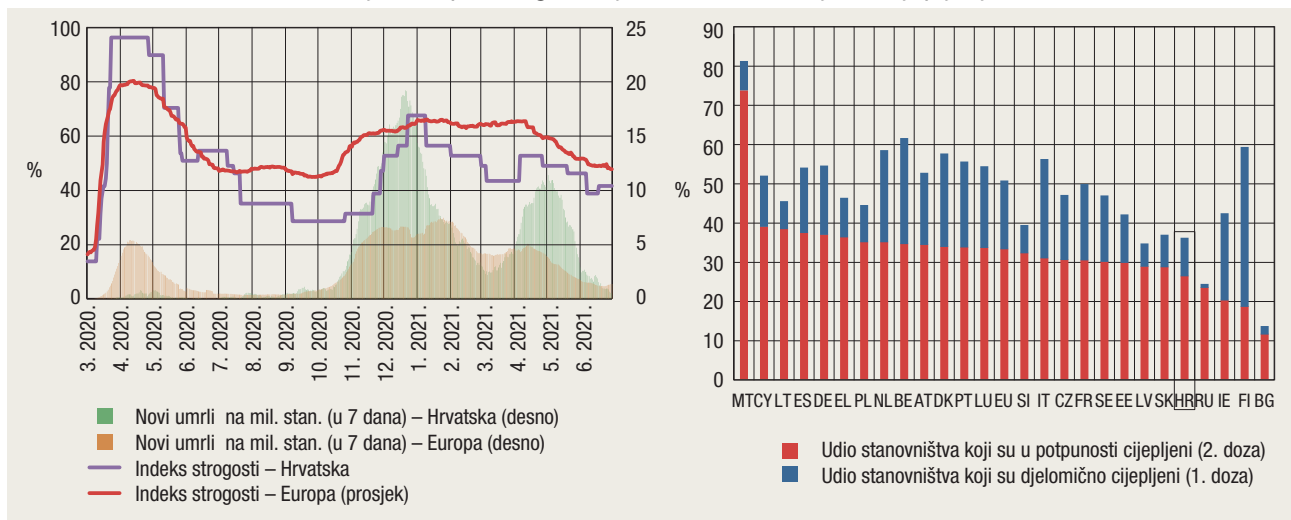
Napomena: Strelice označuju promjene u odnosu na Mapu rizika za prvo tromjesečje 2021., objavljenu u [Financijskoj stabilnosti, br. 22](#) (svibanj 2021.).
Izvor: HNB

Unatoč povoljnim makroekonomskim kretanjima, intenzitet oporavka u 2021. godini i dalje je neizvjestan. Prema revidiranoj projekciji HNB-a iz srpnja 2021. temeljenoj na nastavku normalizacije epidemiološke situacije, odnosno oporavku domaće potražnje i pretpostavci o razmjerno uspješnoj turističkoj sezoni (prihodi u turizmu na razini od otprilike 70% iz 2019.), gospodarski rast trebao bi iznositi 6,8%. Iako je još uvijek na znatno nižim razinama nego prije pandemije, potrošačko i poslovno pouzdanje (u sektoru građevinarstva, industrije, trgovine i usluga) u drugom tromjesečju 2021. poboljšalo se u odnosu na početak godine. Također, na oporavak inozemne gospodarske aktivnosti upućuju i pokazatelji ekonomskog raspoloženja i očekivanja glede zapošljavanja na razini EU-a, koji su u lipnju 2021. godine zabilježili najveće vrijednosti u odnosu na pretkriznu razinu. Ipak, unatoč povećanju dostupnih količina cjepiva na razini EU-a, brzina i opseg cijepjenja stanovništva (s prvom i/ili drugim dozom) i dalje su neravnomjerno raspoređeni ne samo među zemljama već i unutar pojedinih zemalja. Stoga, relativno spor proces procjepljivanja stanovništva u velikom broju zemalja zbog ograničenog interesa građana, zasad čini dostizanje kolektivnog imuniteta malo vjerojatnim, što dodatno pojačava prisutnu neizvjesnost u vezi s oporavkom u domaćem i međunarodnom okružju (Slika 2.).

Početak turističke sezone Hrvatska je dočekala s relativno blažim epidemiološkim mjerama u odnosu na ostale zemlje EU-a, što bi se zajedno s dogovorom na razini EU-a o izdavanju tzv. [COVID-19 digitalnih putovnica](#) trebalo povoljno odraziti na turistička kretanja.

Hrvatska je bila jedna od sedam zemalja EU-a koje su prve uvele COVID-19 putovnicu od početka lipnja¹, a njihova bi primjena i u ostalim državama članicama od početka srpnja, uz očekivani nastavak razmjerno povoljne epidemiološke situacije, trebala omogućiti i lakša putovanja tijekom ljetnih mjeseci. No, daljnji intenzitet oporavka inozemne potražnje i prihoda u turizmu ovisit će o trajanju i brzini gospodarskog oporavka, ali i razvoju epidemiološke situacije glavnih vanjskotrgovinskih partnera Hrvatske, poput Njemačke i Italije, kao i o prilagodbi preferencija u turističkoj potrošnji.

Slika 2. COVID-19 u Hrvatskoj i Europi: strogost mjera, smrtni slučajevi i cijepljenje stanovništva

Izvor: <https://ourworldindata.org/coronavirus> (podaci do 30. lipnja 2021., obrada HNB-a)

Globalni uvjeti financiranja i dalje su vrlo povoljni unatoč snažnom gospodarskom oporavku i rastućoj inflaciji, koji su primaknuli očekivani trenutak promjene smjera monetarnih politika središnjih banaka gospodarski naj snažnijih zemalja, ponajprije Fed. Rast prinosa na američke obveznice u posljednjih nekoliko mjeseci također upućuje na blagi oporavak povjerenja investitora glede budućih globalnih ekonomskih kretanja. Iako je u nekoliko zemalja već započelo lagano postroživanje monetarne politike, u europodručju i Hrvatskoj monetarna politika i dalje je ekspanzivna. Slobodna novčana sredstva domaćih kreditnih institucija kontinuirano rastu te su na najvišim zabilježenim razinama, što je djelovalo na zadržavanje povoljnih uvjeta financiranja, o čemu svjedoči i zadržavanje hrvatskog indeksa financijskog stresa (HIFS) na niskim razinama. Također, agencija Fitch potvrdila je u svibnju 2021. kreditni rejting Hrvatske u investicijskom razredu (BBB-) i stabilne izgleda, istaknuvši bolje izgleda za gospodarski rast u srednjem roku zahvaljujući korištenju sredstava iz fondova EU-a.

1 Hrvatska, Bugarska, Češka, Poljska, Danska, Njemačka i Grčka

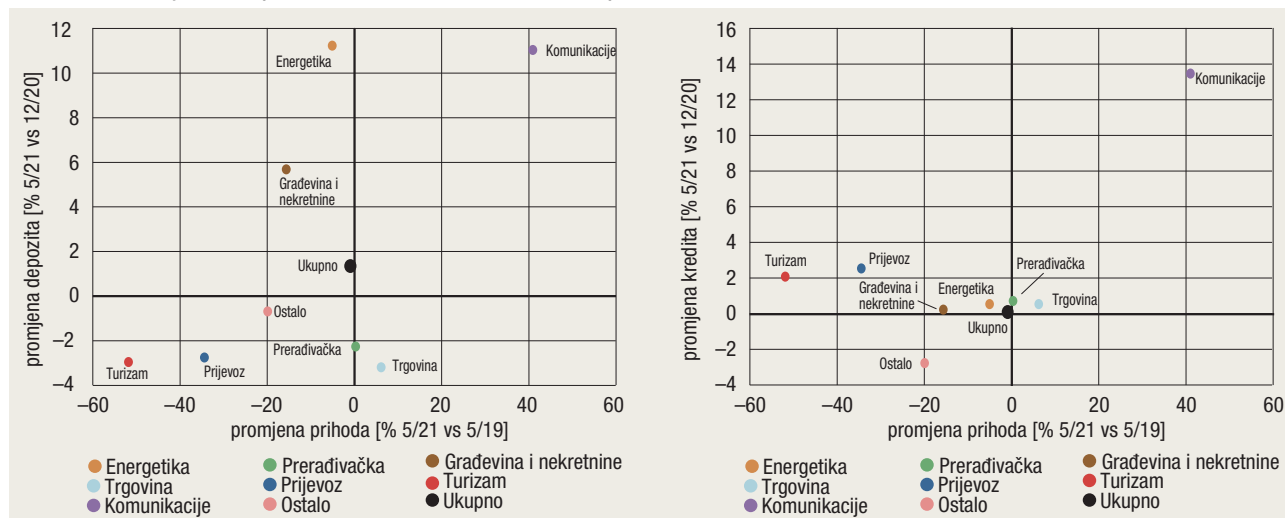
Fiskalna ostvarenja u 2021. godini ovisit će u znatnoj mjeri o jačini gospodarskog oporavka i troškovima mjera za ublažavanje posljedica pandemije. Iako su proračunski prihodi porasli početkom 2021., zbog sporog napuštanja sustava pomoći gospodarstvu, potrebe države za financiranjem i fiskalni manjak i dalje su na visokim razinama. Na stabilnost javnih financija, posebice na kretanje visokog omjera javnog duga i BDP-a, povoljno će utjecati korištenje potpora EU-a iz nove financijske perspektive (za razdoblje 2021. – 2027.), zatim potpora iz instrumenta za oporavak, tzv. *Next Generation EU*, te potpora iz Fonda solidarnosti EU-a za područja pogođena potresom.

Rizici u nefinancijskom privatnom sektoru i dalje su na povišenim razinama, a ranjivosti uvelike ovise o dinamici gospodarskog oporavka te učinkovitosti i trajanju/isteku mjera usmjerenih na ublažavanje posljedica pandemije. Rizici likvidnosti i solventnosti u akutnoj fazi krize prouzročene bolešću COVID-19 ublaženi su izdašnim paketom pomoći javnog sektora i prilagodbom supervizorskih pravila za tretman izloženosti kreditnih institucija prema pogođenim klijentima. Unatoč boljim rezultatima poslovanja na proljeće 2021., oporavak i potrebno restrukturiranje nefinancijskih poduzeća iz djelatnosti posebno pogođenih pandemijom i dalje su neizvjesni. U takvim okolnostima rizik zombifikacije koja može nepovoljno utjecati na poslovanje kreditnih institucija, ali i gospodarski rast u dugom roku (vidi [Financijska stabilnost, br. 22](#), Okvir 4. Opstanak poduzeća zombija i rizici za financijsku stabilnost) jest povećan. Sve dok traju mjere potpore, kreditni su gubitci vezani uz sektor nefinancijskih poduzeća niski, no nakon njihova isteka, a osobito uzme li se u obzir i ocijenjeno² smanjenje kapitala nefinancijskih poduzeća pandemijom najugroženijih djelatnosti zbog lošijih poslovnih rezultata u 2020. godini, moglo bi doći do rasta rizika.

Iako podaci o fiskalizaciji računa upućuju na to da se prihodi nefinancijskih poduzeća oporavljaju, oni i dalje nisu dosegli razinu iz pretpandemijske 2019. Ukupan iznos fiskaliziranih računa u razdoblju od ožujka do svibnja 2021. bio je veći za gotovo 30% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, no usporedi li se s pretpandemijskom 2019. godinom, kumulativni iznos prihoda tijekom prvih pet mjeseci ove godine ipak je nešto niži (Slika 3.). No, unatoč dobrim agregatnim rezultatima, poduzeća iz pandemijom najpogođenijih djelatnosti (turizam, prijevoz i prerađivačka industrija) i dalje se oslanjaju na vlastitu akumuliranu likvidnost, što se ogleda u smanjenju njihovih depozita početkom 2021. godine. Poduzeća iz pandemijom pogođenih djelatnosti dio manjka likvidnosti nadoknađuju i dodatnim zaduživanjem (Slika 3.).

2 HNB još uvijek ne raspolaže podacima Fine o poslovanju poduzetnika u 2020. godini.

Slika 3. Promjene depozita, kredita i fiskaliziranih prihoda

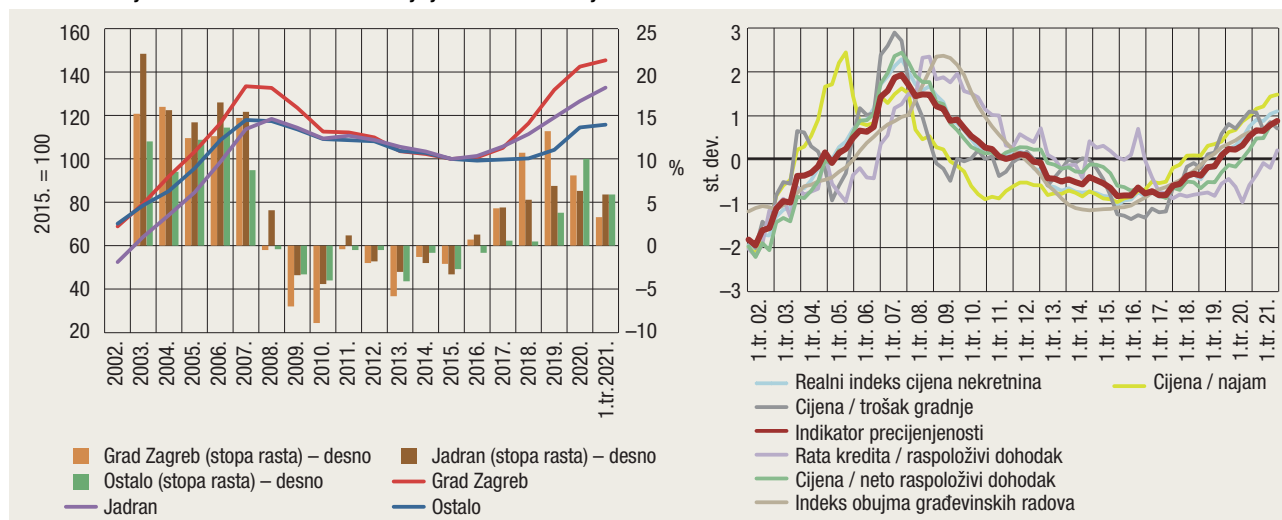
Napomena: Prikazane su promjene stanja depozita i kredita na dan 31. svibnja 2021. u odnosu na 31. prosinca 2020. te promjena kumulativnih fiskaliziranih prihoda tijekom prvih pet mjeseci 2021. u odnosu na isto razdoblje 2019. godine (prije pandemije).
Izvor: HNB

Tijek oživljavanja gospodarske aktivnosti kao i oporavak potrošačkog optimizma utjecali su na postupno dinamiziranje kreditiranja kućanstava. Kako je zbog oporavka potrošačkog optimizma prisutan blagi oporavak gotovinskih nenamjenskih kredita, a usporedno nastavljena isplata kredita subvencioniranih u sklopu APN-a, godišnji rast kredita potrošačima blago se ubrzao na 3,5% u svibnju te je i dalje u prvom redu pod utjecajem povećanja stambenih kredita. Pritom rastuća ročnost kredita kao i nastavak tendencije pada kamatnih stopa utječu na zadržavanje rizika likvidnosti sektora kućanstava na umjerenim razinama. Međutim, rizik inercije nastavio je rasti te upućuje na mogući porast tereta duga u slučaju preokreta dinamike gospodarskog oporavka i potencijalnog nastavka stagnacije ili pada dohodaka, osobito kod onih kućanstava koja ostvaruju dohotke u pogodnim djelatnostima.

Na tržištu nekretnina povišeni rizici povezani su s rastom cijena i njihovim daljnjim odvajanjem od fundamenta. Unatoč padu broja transakcija tijekom 2020. i neizvjesnosti povezanoj s posljedicama pandemije, tržište nekretnina pokazalo je otpornost na krizu. Porast prosječnih cijena stambenih nekretnina i dalje je pod snažnim utjecajem državnog programa subvencioniranja stambenih kredita APN-a i povoljnih uvjeta financiranja te upućuje na daljnje odvajanje cijena od razine određene fundamentima (Slika 4.). Uz to, rast izloženosti kreditnih institucija u obliku kredita osiguranih nekretninama povećava ranjivosti u bilancama kreditnih institucija povezane s mogućim usporavanjem aktivnosti na tom tržištu i padom cijena nekretnina.

Slika 4. Cijene nekretnina nastavljaju rasti i odvajati se od razine određene fundamentima

Napomena: Regiju Jadran čini 139 jadranskih općina/gradova (za detalje vidi Kunovac, Kotarac (2019.): Cijene stambenih nekretnina u Hrvatskoj). Kompozitni indeks odstupanja dobiven je kao prva glavna komponenta šest indikatora (standardizirani ciklus, desno). Obujam građevinskih radova odnosi se na stambenu gradnju.
Izvori: DZS; izračun HNB-a

Likvidnost i kapitaliziranost kreditnih institucija i dalje su na visokim razinama. Zahvaljujući ekspanzivnoj monetarnoj politici HNB-a i privremenom ograničenju raspodjela (vidi [Makroprudencijalna dijagnostika, br 13.](#), Okvir 1. Što stoji iza makrobonitetne mjere o privremenom ograničenju raspodjela?), pokazatelji likvidnosti i kapitaliziranosti u prošloj godini dodatno su osnaženi. Tako je likvidnost sustava mjerena koeficijentom likvidnosne pokrivenosti (LCR) porasla za 13,6 postotnih bodova u odnosu na kraj 2019. te je iznosila 187% na kraju prvog tromjesečja 2021., pri čemu su sve institucije zadovoljavale propisane minimalne zahtjeve od 100%. Istodobno, stopa ukupnoga kapitala porasla je na 25,1%, s 22,8% na kraju rujna 2019.

Profitabilnost kreditnih institucija blago se oporavila na početku 2021. godine. Kreditne su institucije u prvom tromjesečju 2021. ostvarile dobit u iznosu od 1,1 mlrd. kuna, što je gotovo jednako ostvarenoj dobiti u istom razdoblju prije izbijanja pandemije. Kao posljedica, u usporedbi s krajem 2020., prinos na prosječnu imovinu (ROA) povećao se s 0,6% na 0,9%, a prinos na kapital (ROE) povećao se s 4,4% na 6,8%.

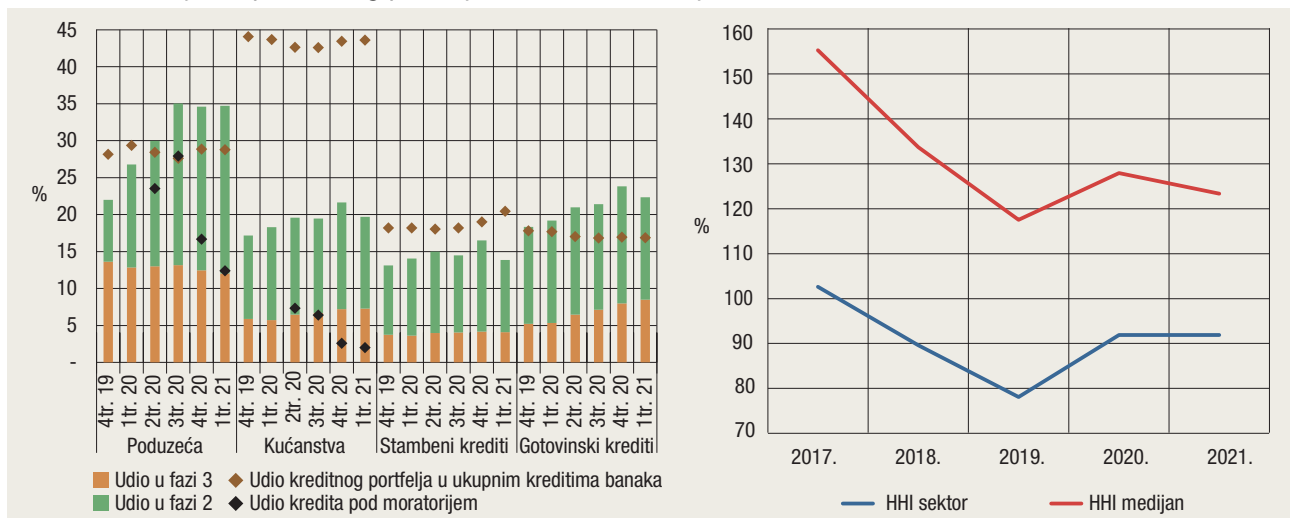
Privremene regulatorne izmjene u bankarskom sektoru, uvedene s ciljem osiguranja i kreditiranja i kontinuiteta poslovanja u uvjetima pandemije, ublažile su materijalizaciju kreditnog rizika. Uvođenje fleksibilnijeg pristupa supervizorskih pravila o reklasifikaciji postojećih i novih izloženosti prema stupnju naplativosti i rizičnosti te uvođenje mogućnosti ugovaranja moratorija na postojeće kredite³ kao

3 HNB-ova ožujaska i potres okružnica i primjena [EBA Smjernica o zakonodavnim i nezakonodavnim moratorijima na otplatu kredita koji se primjenjuju u kontekstu krize uzrokovane bolešću COVID-19 \(EBA/GL/2020/15\)](#)

posljedicu je imalo stagnaciju udjela neprihodonosnih kredita (u fazi 3) u ukupnim kreditima (tijekom prvog tromjesečja 2021. taj se udio čak i blago smanjio na 5,3%), unatoč pogoršanju makroekonomskih kretanja (vidi Analitički prilog: Utjecaj mjera potpore na promjene u ciklusu kreditnog rizika). Za razliku od kućanstava, gdje je prisutan blagi rast udjela neprihodonosnih kredita, osobito u portfelju gotovinskih nenamjenskih kredita, u sektoru nefinancijskih poduzeća njihov se udio smanjio. Istodobno je izloženost kredita poduzećima u fazi 2, kod koje se ocjenjuje da dolazi do povećanja kreditnog rizika od početnog priznavanja instrumenta, krajem ožujka 2021. porasla na 22,7%, a 6,8% kredita (na kraju prvog tromjesečja 2021.) i dalje je pod moratorijima (Slika 5., lijevo). Ipak, udio kredita pod moratorijima smanjuje se, pa je na kraju svibnja 2021. iznosio 5,5% ukupnih kredita. Njihovim postupnim istekom, kao i mogućim slabijim oporavkom gospodarstva, u tom bi segmentu moglo doći do materijalizacije kreditnog rizika, što bi dodatno opteretilo poslovanje kreditnih institucija.

U 2020. godini došlo je do porasta rizika koncentracije unutar portfelja kredita nefinancijskim poduzećima. Zbog sporijeg osnivanja novih poduzeća, ali i pojačanih likvidnosnih potreba postojećih klijenata, HHI (engl. *Herfindahl-Hirschman index*) izračunat na razini kreditne institucije pomoću podataka o izloženosti prema individualnim klijentima iz sektora nefinancijskih poduzeća upućuje na to da je u 2020. prekinut trend pada rizika koncentracije. Pod utjecajem kretanja u velikim kreditnim institucijama koncentracija ovog portfelja na razini cijelog sektora u 2021. zadržala se na povišenoj razini, što upućuje na to da je važno daljnje praćenje i procjena ovog rizika (Slika 5., desno).

Slika 5. Trenutačna kvaliteta kreditnog portfelja upućuje na postupno smanjivanje kredita pod moratorijem, no koncentracija korporativnog portfelja kreditnih institucija raste

Napomena: Krediti u fazi 2 jesu prihodonosni krediti kod kojih je došlo do znatnog povećanja kreditnog rizika, a krediti u fazi 3 jesu neprihodonosni krediti kod kojih je došlo do gubitka. Za stambene i gotovinske kredite nisu dostupni podaci o moratorijima. HHI indeks izračunat je kao suma kvadrata udjela poduzeća u korporativnom portfelju kreditne institucije.

Izvor: HNB

Kreditne institucije i dalje su suočene sa strukturnim izazovima koji čine rizik za financijsku stabilnost. Višegodišnje razdoblje niskih kamatnih stopa nepovoljno djeluje na marže kreditnih institucija i ograničuje potencijalne zarade, što smanjuje atraktivnost poslovanja u bankarskom sektoru i povećava rizike izlazaka s tržišta. Promjene strukture bilance u smjeru rasta udjela pozicija s nižim prinosima (poput likvidne imovine i kredita državi te onih osiguranih nekretninama) povećavaju rizike koji proizlaze iz koncentracije izloženosti prema sektoru države i nekretnina.

Analitički prilog: Utjecaj mjera potpore na promjene u ciklusu kreditnog rizika

Velik opseg mjera potpore u obliku moratorija, garancija i izravne pomoći doveo je do prekida, dosad standardno negativne, veze između smanjenja gospodarske aktivnosti i povećanja udjela neprihodonosnih kredita, čime se zaustavio uobičajeni razvoj ciklusa kreditnog rizika. Oblik ciklusa kreditnog rizika u idućem će razdoblju ovisiti o obilježjima gospodarskog oporavka.

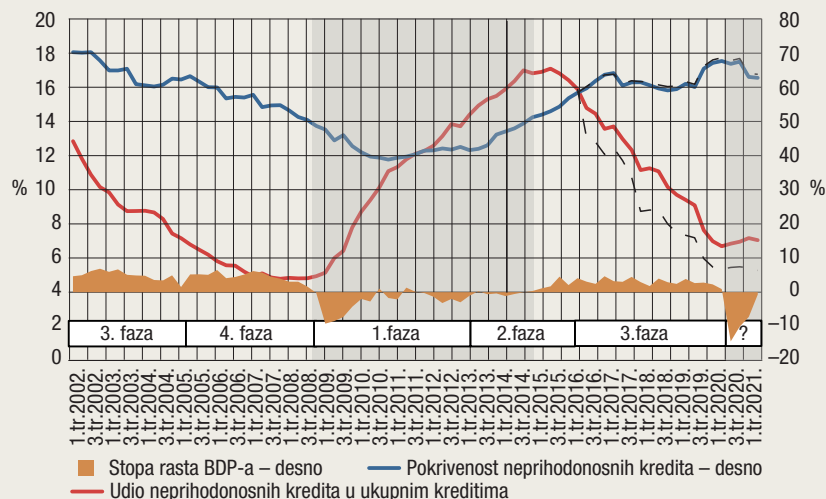
Promjene udjela neprihodonosnih kredita u ukupnim kreditima (engl. *non-performing loans ratio*) i njihove pokrivenosti (engl. *coverage ratio*) opisuju ciklus neprihodonosnih kredita, koji se sastoji od četiri faze (vidi [Makroprudencijalna dijagnostika, br. 3](#), Okvir 1. Cikličko kretanje kvalitete kredita u Hrvatskoj). Pritom je u prvoj fazi udio neprihodonosnih kredita visok, a pokrivenost niska. S vremenskim odmakom pokrivenost raste i udio neprihodonosnih kredita zadržava se na visokim razinama sve do posljednje faze, koju, zahvaljujući postupnom otpisu NPL-a, karakterizira niska razina udjela neprihodonosnih kredita s niskom pokrivenosti.

U Hrvatskoj su u razdoblju od 2000. do 2017. zabilježene sve četiri faze ovog ciklusa¹. U razdoblju globalne financijske krize započelo je pogoršavanje kvalitete kreditnog portfelja – izbijanjem krize ciklus je prešao iz četvrte (niska razina NPLR-a i relativno niska pokrivenost) u prvu fazu (visoka razina NPLR-a i niska pokrivenost). Pogoršavanje kvalitete portfelja kulminiralo je potkraj 2014., kada je zabilježena najviša razina udjela neprihodonosnih kredita od 17% i relativno visoka razina pokrivenosti od oko 60%, što odgovara drugoj fazi ciklusa (visoka razina NPLR-a i povišena pokrivenost). Ubrzo nakon toga započeo je proces čišćenja bilanca, pri čemu su se, zahvaljujući postupnom razvoju tržišta neprihodonosnih plasmana, odnosno pojavi poduzeća specijaliziranih za naplatu i upravljanje potraživanjima, povećale prodaje NPL-a. Sustav je tako postupno prešao u treću fazu ciklusa (umanjena razina NPLR-a s još uvijek visokom pokrivenosti) koja se održala i u razdoblju nakon izbijanja pandemije koronavirusa (Slika 1.). Naime, udio neprihodonosnih kredita u ukupnim kreditima postupno se smanjivao, a pokrivenost je ostala na visokim razinama te je i dalje jedna od najviših u odnosu na druge zemlje EU-a jer je na kraju prvog tromjesečja 2021. iznosila 63,8% (Slika 2.).

1 Prema Izvješčaju Vijeća EU-a: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9854-2017-INIT/en/pdf>

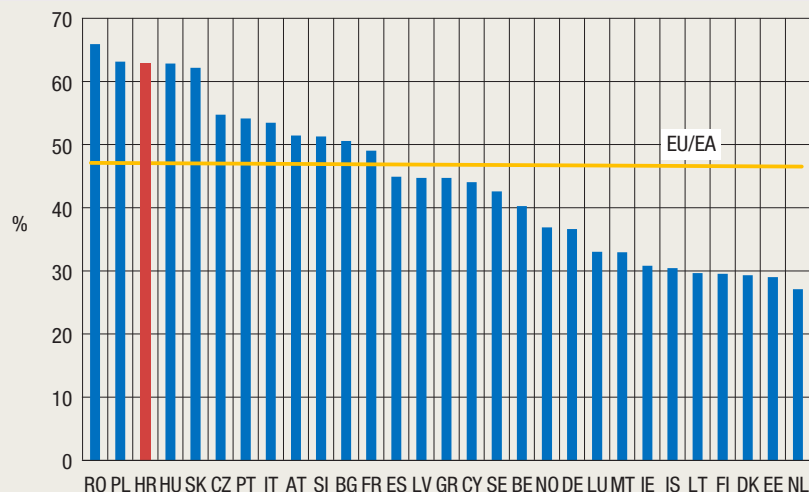
Za razliku od globalne financijske krize, smanjenje gospodarske aktivnosti ovaj put nije znatnije povećalo stupanj materijalizacije kreditnog rizika, što je prije svega posljedica sveobuhvatnog paketa pomoći gospodarstvu (Slika 1.). Napuštanjem mjera pomoći, odnosno prelaskom na mjere selektivne prirode, ali i mogućim neravnomjernim gospodarskim oporavkom po djelatnostima, vjerojatno će doći do pogoršanja kvalitete dijela kreditnog portfelja kreditnih institucija. Prelazak ciklusa kreditnog rizika u prvu fazu moglo bi dodatno potaknuti eventualno pogoršanje makroekonomskih kretanja.

Slika 1. Ciklus kreditnog rizika u Hrvatskoj

Napomena: U prikazanim serijama prisutan je metodološki lom od ožujka 2010. godine. Počevši s podacima za lipanj 2016., HNB na službenim stranicama objavljuje serije usklađene s metodologijom EBA-e (na osnovi FINREP obrazaca) koje su prikazane isprekidanim linijama, a u odnosu na podatke dostupne za prethodna razdoblja (puna linija) uz kredite obuhvaćaju i depozite i predujmove. Okomita linija odnosi se na stupanje na snagu Odluke o klasifikaciji plasmana i izvanbilančnih obveza kreditnih institucija (NN, br. 41A/2014.), na temelju koje su kreditne institucije dužne ispravljati vrijednosti plasmana ovisno o statusu kašnjenja u otpisu plasmana. Sivo osjenčano područje označuje razdoblje pada gospodarske aktivnosti u Hrvatskoj.
Izvori: HNB; HNB (FINREP); Državni zavod za statistiku

Slika 2. Pokrivenost neprihodonosnih kredita u međunarodnom okružju

Napomena: Prikazani su podaci za kraj prosinca 2020.
Izvor: Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo (EBA)

---

2. Potencijalni okidači za materijalizaciju rizika

Velika neizvjesnost i nepredvidivost tijekom pandemije predstavljaju rizike u idućem razdoblju, unatoč sve većem dijelu populacije koja je cijepljena. Mogućnost pojave novog vala nakon ljetnih mjeseci uz relativno sporo i neravnomjerno procjepljivanje stanovništva važan je rizik za nastavak oporavka gospodarske aktivnosti. Eventualno ponovno pogoršavanje epidemiološke situacije i ponovno jačanje epidemioloških mjera, uključujući i lokalizirane mjere, nepovoljno bi djelovali na brzinu gospodarskog oporavka kao i na održivost javnih financija.

Nastavak rasta cijena na tržištu nekretnina povećava rizike i jačinu njihove materijalizacije na financijski sustav u slučaju njihova pada. Odvajanje cijena nekretnina od fundamenata, u interakciji s drugim izloženostima, povećava negativne rizike za kreditne institucije, ali i budući gospodarski rast ako se kretanje cijena nekretnina naglo preokrene. Pritom bi znatnije usporavanje aktivnosti na tržištu povećalo rizike vezane uz nisku likvidnost tržišta i utrživost kolaterala, što bi opteretilo bilance kreditnih institucija i njihovih klijenata. HNB stoga nastavlja pomno pratiti kretanja na tržištu nekretnina i povezanu kreditnu aktivnost, uključujući i pokazatelje o opterećenosti pojedinih dužnika kreditima na osnovi granularnih podataka o uvjetima kreditiranja potrošača (vidi [Financijska stabilnost, br. 22](#), Okvir 1. Novi izvor podataka o uvjetima kreditiranja potrošača).

Kretanje kvalitete kredita ovisit će o intenzitetu i trajanju krize.

Unatoč i dalje niskom udjelu neprihodonosnih kredita, kreditni bi rizik mogao biti daljnji izvor neizvjesnosti za kreditne institucije s obzirom na razmjerno visoke udjele kredita u fazi 2 u pojedinim djelatnostima. Odgoda gospodarskog oporavka i prerano povlačenje mjera mogli bi dovesti do pogoršanja sposobnosti servisiranja duga dijela privatnog sektora, posebice onih djelatnosti u kojima su razine duga visoke, a mjere potpore znatno pridonose održavanju relativno stabilnih prihoda (nefinancijskih poduzeća) i dohodaka (kućanstava), dok predugo zadržavanje mjera jača rizike zombifikacije i fiskalne održivosti.

---

3. Recentne makrobonitetne aktivnosti

U drugom tromjesečju 2021. nije bilo potrebe za prilagodbom mjera makrobonitetne politike Hrvatske narodne banke. Protuciklički zaštitni sloj kapitala i dalje se održava sa stopom u visini od 0%, dok za utvrđene treće zemlje značajne za bankarski sektor Republike Hrvatske nisu utvrđeni ciklički rizici koji bi zahtijevali reakciju Hrvatske narodne banke. Zbog prestanka primjene u Estoniji i Finskoj, ukinute su dvije odluke o uzajamnom priznavanju mjera koje su donijela makrobonitetna tijela tih država.

3.1. Nastavak primjene nulte stope protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala za Republiku Hrvatsku u trećem tromjesečju 2022.

Hrvatska narodna banka u lipnju 2021. provela je redovitu tromjesečnu procjenu potrebne visine protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala. Zbog potrebe za održavanjem kontinuiteta bankovnog kreditiranja nefinancijskoga privatnog sektora, visina stope protucikličkog sloja kapitala koja će se primjenjivati u trećem tromjesečju 2022. [zadržava se na razini od 0%](#). HNB će u svojstvu nadležnoga makrobonitetnog tijela nastaviti redovito pratiti gospodarska i financijska kretanja te će svoje djelovanje uskladiti s mjerama monetarne politike i supervizorskim mjerama kako bi se podupro gospodarski oporavak nakon krize uzrokovane pandemijom koronavirusa.

3.2. Godišnja analiza značajnosti trećih zemalja za bankovni sustav Republike Hrvatske

U drugom tromjesečju 2021. Hrvatska narodna banka provela je redovitu godišnju analizu značajnosti trećih zemalja za bankovni sustav Republike Hrvatske, koja je pokazala da se kao materijalno značajne treće zemlje mogu izdvojiti Bosna i Hercegovina te Crna Gora. Analiza je provedena u skladu s člankom 3. Odluke Europskog odbora za sistemske rizike (u nastavku teksta: ESRB) o procjeni značajnosti trećih zemalja za bankovni sustav Unije u odnosu na priznavanje i određivanje stopa protucikličkoga zaštitnog sloja (ESRB/2015/3). Glede utvrđivanja materijalno značajnih trećih zemalja, provedena je analiza razvoja sistemskih rizika cikličke prirode u Bosni

i Hercegovini i Crnoj Gori, kojom je utvrđeno da trenutačno ne postoji rizik prekomjernoga kreditnog rasta koji bi zahtijevao poduzimanje regulatornih mjera za hrvatske banke izložene tim tržištima.

3.3. Ukidanje odluka o uzajamnom priznavanju mjera makrobonitetne politike koje su donijela odgovarajuća tijela Estonije i Finske

HNB je u ožujku 2021. ukinuo dvije odluke o uzajamnom priznavanju makrobonitetnih mjera drugih država članica jer su se one prestale primjenjivati u državama koje su ih aktivirale. Donesena je Odluka o ukidanju [Odluke o uzajamnom priznavanju mjere makrobonitetne politike koju je donijelo odgovarajuće tijelo Estonije](#) (NN, br. 28/2021.), kojom prestaje uzajamna primjena jednogodišnje stope zaštitnog sloja za sistemski rizik na izloženosti u Estoniji, te [Odluka o ukidanju Odluke o uzajamnom priznavanju mjere makrobonitetne politike koju je donijelo odgovarajuće tijelo Finske](#) (NN, br. 28/2021.), kojom prestaje primjena minimalne razine od 15% za prosječni ponder rizika na izloženosti kreditnih institucija koje primjenjuju pristup zasnovan na internim rejting-sustavima na osnovi odobrenih kredita sektoru stanovništva u Finskoj osiguranih hipotekom na stambenim nekretninama koje se nalaze u Finskoj. Izvorne odluke više nisu na snazi u matičnim zemljama, pa su uklonjene s popisa odluka koje ESRB preporučuje za uzajamno priznavanje. Dok su ove mjere bile uzajamno priznate u RH, nijedna kreditna institucija u RH nije prelazila prag značajnosti nakon čijeg bi ih prelaska bila obvezna i efektivno primjenjivati.

3.4. Provođenje makrobonitetne politike u drugim zemljama Europskoga gospodarskog prostora

Nakon razdoblja u kojemu su članice aktivno reagirale na krizu uzrokovanu pandemijom koronavirusa, postojeće su se mjere u prvoj polovini 2021. uglavnom produljivale, iako su vidljive i prve naznake promjene smjera. Također, makrobonitetna tijela bila su usmjerena i na usklađivanje s novim europskim financijskim regulatornim paketom, koji je na snagu stupio na kraju 2020. godine, što je također djelovalo na pooštavanje mjera u pojedinim zemljama. Većina zemalja članica u drugom je tromjesečju 2021. odlučila zadržati nultu stopu protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala, koja će se primjenjivati u sljedećem jednogodišnjem razdoblju. Stopu različitu od nule tijekom cijelog razdoblja pandemije zadržalo je samo pet zemalja: Bugarska, Češka, Luksemburg, Norveška i Slovačka, pri čemu je Češka u svibnju

2021., kao prva među zemljama članicama, donijela odluku o ponovnom povećanju stope toga zaštitnog sloja s 0,5% na 1%, s primjenom u trećem tromjesečju 2022.

Regulatorni paket CRR2/CRDV u primjeni je od 29. prosinca 2020. te je u zemljama koje su ga već prenijele u nacionalne pravne okvire uvedena aditivnost zaštitnih slojeva za strukturni sistemski rizik i za sistemski važne institucije, zbog čega su neke zemlje prilagodile stope ovih zaštitnih slojeva. Nizozemska i Ujedinjena Kraljevina tako su posve ukinule primjenu zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik koji su ranije primjenjivale samo na određene sistemski važne kreditne institucije i zamijenile ga zaštitnim slojem za ostale sistemski važne institucije. Norveška je dosadašnje dvije stope zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik od 5% na sve izloženosti sistemski važnih kreditnih institucija te od 3% na sve izloženosti ostalih kreditnih institucija zamijenila jedinstvenom stopom od 4,5% na domaće izloženosti, koju će sve kreditne institucije održavati kumulativno s određenim stopama zaštitnog sloja za sistemski važne institucije.

Ostale nove mjere uglavnom se odnose na rizike povezane s tržištem nekretnina. Švedska je još godinu dana produljila primjenu mjere koja se temelji na članku 458. Uredbe o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva (u nastavku teksta: CRR), a koja se sastoji od donjeg praga ponderiranoga prosječnog pondera rizika od 25% koji se primjenjuje na portfelj stambenih kredita dužnicima sa sjedištem u Švedskoj, osiguranih nekretninama. Norveška je uvela dvije mjere također prema članku 458. CRR-a, kojima je uvedena donja granica za prosječne pondere rizika koji se primjenjuju na izloženosti osigurane poslovnim (35%) i stambenim (20%) nekretninama u Norveškoj. Uz to je nakon isteka primjene mjera usmjerenih na korisnike stambenih i gotovinskih kredita krajem 2020. donijela novi set tih mjera kojima se propisuju najviši dopušteni omjeri iznosa kredita i nekretnine u zalogu (85%, osim za kupce drugog boravišta u Oslu, gdje iznosi 60%), najviši omjer duga i dohotka korisnika kredita (5), zahtjevi za amortizaciju stambenih i gotovinskih kredita, kvote fleksibilnosti te primjena testiranja otpornosti na stres ili analize osjetljivosti na porast kamatnih stopa od 5 p. b. pri procjeni kreditne sposobnosti korisnika kredita. Mjere usmjerene na korisnike kredita u segmentu stambenoga kreditiranja uveli su još Luksemburg, Francuska i Cipar. Luksemburg je ograničio omjer odobrenog iznosa kredita i vrijednosti nekretnine u zalogu za novoodobrene stambene kredite osigurane stambenim nekretninama u Luksemburgu, koji se razlikuje među pojedinim kategorijama kupaca nekretnine (100% za kupce prve nekretnine, 90% za ostale kupce koji kupuju svoje primarno boravište te 80% za sve druge kupce). Francuska je donijela izmjene preporuke iz 2019. koja se odnosi na najviši dopušteni omjer otplata duga i dohotka korisnika kredita (35%), umjesto

prethodnih 33%, te na ročnost kredita (25 godina kao i prije, međutim uz mogućnost dodatne dvije godine u određenim slučajevima odgođene amortizacije kredita), a primjenjuje se na novoodobrene stambene kredite uz kvotu fleksibilnosti od 20% iznosa novoodobrenih stambenih kredita u jednom tromjesečju. Preporuku do kraja lipnja 2021. planira pretvoriti u pravno obvezujuću mjeru. Cipar je postrožio najveći dopušteni omjer iznosa kredita i vrijednosti nekretnine koji se primjenjuje na građevinske investicije izgradnje luksuznih nekretnina, na 50%.

U sklopu mjera namijenjenih ublažavanju posljedica pandemije bolesti COVID-19, Poljska je snizila ponder rizika za izloženosti osigurane poslovnim nekretninama kojima se zajmoprimci koriste za obavljanje vlastite poslovne djelatnosti i koji ne ostvaruju dobit prodajom i putem zakupnine navedene nekretnine sa 100% na 50%. Za ostale je poslovne nekretnine ponder rizika od 100% i dalje na snazi.

Tablica 1. Pregled makrobonitetnih mjera po zemljama članicama Europske unije, na Islandu i u Norveškoj

	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GR	HR	HU	IE	IS	IT	LT	LU	LV	MT	NL	NO	PL	PT	RO	SE	SI	SK	UK			
Zaštitni sloj kapitala i likvidnosti																																	
ZS (ok)	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●		
ZS (pck) u primjeni (%)	0	0	0,50	0	0,50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,50	0	0	0	1,00	0	0	0	0	0	0	1,00	0		
ZS (pck) u najavi (%)					1,00																												
ZS (gsv)					●			●									●					●									●		
ZS (osv)	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●		
ZS (ssr)	●		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●		
Omjeri likvidnosti														●																			
Limiti za prudencijalne omjere																																	
DSTI	●			●	●			●			●		●	●				●		●	●	●			●	●	●	●	●	●	●	●	
LTD																																	
LTI															●					●												●	
LTV	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	
Amortizacija kredita																																	
Dospjeće kredita	●				●			●			●							●		●	●	●					●	●	●	●	●	●	
Ostale mjere																																	
Stup 2		●		●																	●						●						
Ponderi rizika		●						●		●			●						●		●	●					●	●	●	●	●	●	
LGD																																	
Testiranje osjetljivosti/otpornosti na stres			●	●	●					●					●																	●	●
Ostalo	●		●	●	●								●	●	●						●	●					●	●	●	●	●	●	

Napomena: Navedene su mjere koje su u skladu s Uredbom (EU) br. 575/2013 o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva (CRF) te Direktivom 2013/36/EU o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima (CRD IV). Popis kratica s objašnjenjima nalazi se na kraju publikacije. Zelenom bojom označene su mjere koje su dodane ili promijenjene u odnosu na prethodnu verziju tablice. Svjetlocrvenom bojom označene su mjere koje su zemlje bile otpustile kao odgovor na krizu izazvanu pandemijom koronavirusa.

Isključenje od odgovornosti: informacije dostupne HNB-u

Izvori: ESRB; HNB; notifikacije središnjih banaka i mrežne stranice središnjih banaka zaključno s danom 10. lipnja 2021.

Za detaljnije podatke vidi: https://www.esrb.europa.eu/national_policy/html/index.en.html i <https://www.esrb.europa.eu/home/coronavirus/html/index.en.html>.

Tablica 2. Provedba makrobonitetne politike i pregled makrobonitetnih mjera u Hrvatskoj

Mjera	Primarni cilj	Godina uvođenja	Opis	Temelji za standardne mjere u pravu Unije	Datum aktivacije	Učestalost revizije
Makrobonitetne mjere koje je provodio HNB prije uvođenja CRD-a IV						
Prije uvođenja CRD-a IV HNB se koristio različitim mjerama makroprudencijalne prihode, od kojih su najvažnije navedene i opisane u: a) Galac, T. i Kraft, E. (2011.): http://elibrary.worldbank.org/doi/pdf/10.1596/1813-9450-5772 b) Vujčić, B. i Dumčić, M. (2016.): https://www.bis.org/publ/bppdf/bispap86i.pdf						
Makrobonitetne mjere predviđene CRD-om IV i CRR-om koje provodi tijelo nadležno za provedbu makrobonitetne politike						
ZS (ok)	Rast kredita i zaduženosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	2014.	Rano uvođenje: na razini od 2,5%	CRD, čl. 160. (6.)	1. 1. 2014.	Diskrecijska odluka
		2015.	Mala i srednja investicijska društva izuzeta iz obveze održavanja zaštitnog sloja za očuvanje kapitala	CRD, čl. 129. (2.)	17. 7. 2015.	Diskrecijska odluka
ZS (pck)	Rast kredita i zaduženosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1 i provedbom Preporuke ESRB/2014/1	2015.	Stopa ZS (pck) 0%	CRD, čl. 136.	1. 1. 2016.	Tromjesečno
		2015.	Mala i srednja investicijska društva izuzeta iz obveze održavanja protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala	CRD, čl. 130. (2.)	17. 7. 2015.	Diskrecijska odluka
ZS (osv)	Ograničiti sistemski učinak neusklađenih poticaja radi smanjenja moralnog hazarda u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	2015.	10. prosinca 2020. preispitivanjem je utvrđeno sedam OSV-a s odgovarajućim stopama zaštitnog sloja kapitala: 2,0% za OSV: Zagrebačka banka d.d., Zagreb, Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb (efektivno 1,75% od 01. siječnja 2021.), Erste&Steiermärkische Bank d.d., Rijeka, Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb, OTP banka Hrvatska d.d., Split; 0,5% za OSV: Addiko Bank d.d., Zagreb, Hrvatska poštanska banka d.d., Zagreb.	CRD, čl. 131.	1. 2. 2016.	Jednom godišnje
ZS (ssr)	Rast kredita i zaduženosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	2014.	Dvije stope ZS (ssr) (1,5% i 3%) primijenjene su na dvije podgrupe banaka (tržišni udio < 5%, tržišni udio ≥ 5%). Primijenjeno na sve izloženosti.	CRD, čl. 133.	19. 5. 2014.	Jednom godišnje
		2017.	Visina dviju stopa ZS (ssr) (1,5% i 3%) i primjena na sve izloženosti ostaju nepromijenjene. Odlukom (NN, br. 78/2017.) izmijenjen je način utvrđivanja dviju podgrupa na koje se ZS (ssr) primjenjuje. Podgrupe se utvrđuju izračunom pokazatelja prosječnoga trogodišnjeg udjela imovine kreditne institucije ili grupe kreditnih institucija u ukupnoj imovini nacionalnoga financijskog sektora (pokazatelj < 5%, pokazatelj ≥ 5%). Preispitivanjem u 2019. utvrđeno je da visina stopa za dvije podgrupe ostaje nepromijenjena.	CRD, čl. 133.	17. 8. 2017.	Najmanje jednom u dvije godine
		2020.	Odlukom (NN, br. 144/2020.) određena je jedinstvena stopa ZS (ssr) u visini od 1,5% ukupnog iznosa izloženosti. Budući da se zaštitni sloj za sistemski važne institucije i za strukturni sistemski rizik s primjenom ZIDZOKI-ja počinju zbrajati, više ne postoji potreba da se sistemski rizici koji proizlaze iz veličine pojedinih kreditnih institucija i koncentracije bankarskog sektora pokrivaju višom stopom zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik jer će se ti rizici pokrivati zaštitnim slojem za ostale sistemski važne kreditne institucije.	CRD V, čl. 133.	29. 12. 2020.	Najmanje jednom u dvije godine
Ponderi rizika za izloženosti osigurane hipotekom na stambenim nekretninama	Rast kredita i zaduženosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	2014.	Strože definiranje stambenih nekretnina za primjenu povlašćenih pondera rizika (npr. vlasnik ne može imati više od dvije stambene nekretnine, izuzimaju se kuće za odmor, potreba uvođenja kategorije stambenih objekata u kojima stanuju vlasnici ili najmoprimci)	CRR, čl. 124., 125.	1. 1. 2014.	Diskrecijska odluka
Ponderi rizika za izloženosti osigurane hipotekom na poslovnim nekretninama	Smanjenje i sprječavanje pretjerane ročne neusklađenosti i tržišne nelikvidnosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	2014.	HNB je izdao preporuku bankama (pravno neobvezujuća mjera) o izbjegavanju uporabe pondera rizika od 50% za izloženosti osigurane poslovnim nekretninama u uvjetima niske tržišne likvidnosti.	CRR, čl. 124., 126.	1. 1. 2014.	Diskrecijska odluka
		2016.	Odluka o višim ponderima rizika za izloženosti osigurane hipotekom na poslovnim nekretninama; ponder rizika 100% (zamjenjuje preporuku HNB-a iz 2014., odnosno efektivno je povećan s 50%)	CRR, čl. 124., 126.	1. 7. 2016.	Diskrecijska odluka
Ostale mjere i aktivnosti politike koje provode tijela nadležna za makrobonitetnu politiku, a koje su važne za tu politiku						
Zaštita i podizanje svijesti potrošača	Podizanje svijesti i kreditne sposobnosti dužnika u skladu s Preporukom ESRB/2011/1	2013.	Odluka o sadržaju i obliku u kojem se potrošaču daju informacije prije ugovaranja pojedine bankovne usluge (kreditne institucije obvezne su obavještavati klijente o promjenama kamatnih stopa i valutnom riziku)		1. 1. 2013.	Diskrecijska odluka
		2013.	Izmjena odluke od 1. siječnja 2013. (kreditne institucije bile su obvezne pružati i informacije o povijesnim oscilacijama valute u kojoj je nominiran kredit ili valute uz koju je kredit vezan u odnosu na domaću valutu u proteklih 12 i 60 mjeseci)		1. 7. 2013.	Diskrecijska odluka
Informativna lista ponude potrošačima s ciljem zaštite i podizanja svijesti potrošača	Podizanje svijesti dužnika u skladu s Preporukom ESRB/2011/1 i poticanje cjenovne konkurencije u bankovnom sustavu	2017.	Informativna lista ponude kredita potrošačima, dostupna na mrežnim stranicama HNB-a, donosi sustavan i pretraživ pregled podataka o uvjetima pod kojima banke odobravaju kredite. Informativnom su listom standardne informacije dostupne potrošaču proširene informacijama o kamatnim stopama.		14. 9. 2017.	Diskrecijska odluka
Zaštita i podizanje svijesti potrošača	Pitanja financijske stabilnosti povezana s razinom svijesti dužnika o rizicima	2016.	HNB daje čvrste preporuke (javno) dužnicima da pozorno analiziraju dostupne informacije i dokumentaciju o ponuđenim proizvodima i uslugama prije donošenja konačne odluke, kao što je običaj i u slučaju bilo kojega drugog ugovora.		1. 9. 2016.	Diskrecijska odluka
Preporuka za ublažavanje kamatnoga i kamatno induciranoga kreditnog rizika	Ublažavanje kamatnog rizika u sektoru kućanstava i kamatno induciranoga kreditnog rizika u portfeljima banaka i poticanje konkurencije proizvodima u bankovnom sustavu	2017.	HNB donosi Preporuku za ublažavanje kamatnoga i kamatno induciranoga kreditnog rizika pri dugoročnom kreditiranju potrošača kojom se kreditnim institucijama koje pružaju usluge kreditiranja potrošača preporučuje da svoju paletu kreditnih proizvoda prošire kreditima s fiksnom kamatnom stopom, uz minimiziranje popratnih troškova za potrošače.		26. 9. 2017.	Diskrecijska odluka
Dodatni kriteriji za procjenu kreditne sposobnosti potrošača pri odobravanju stambenih potrošačkih kredita	Upravljanje kreditnim rizicima kod stambenih potrošačkih kredita u skladu sa Smjernicom EBA-e o procjeni kreditne sposobnosti (EBA/GL/2015/11) te Smjernicom EBA-e o provođenju postupka naplate dospjelih neplaćenih obveza i ovršnog postupka (EBA/GL/2015/12)	2017.	HNB donosi Odluku o dodatnim kriterijima za procjenu kreditne sposobnosti potrošača te provođenju postupka naplate dospjelih neplaćenih obveza i dobrovoljne namire čiji su obveznici primjene kreditne institucije koje posluju u RH		1. 1. 2018.	Diskrecijska odluka

Mjera	Primarni cilj	Godina uvođenja	Opis	Temelj za standardne mjere u pravu Unije	Datum aktivacije	Učestalost revizije
Preporuka o postupanju pri odobravanju nestambenih kredita potrošačima	Pitanja financijske stabilnosti zbog kreditnog rizika u portfeljima stambenih kredita banaka i zaštita potrošača od prekomjernog zaduživanja	2019.	HNB donosi Preporuku o postupanju pri odobravanju nestambenih kredita potrošačima kojom se svim kreditnim institucijama koje pružaju usluge kreditiranja potrošača u Republici Hrvatskoj preporučuje da za sve nestambene kredite potrošačima s izvornim rokom dospijeća jednakim ili većim od 60 mjeseci pri utvrđivanju kreditne sposobnosti potrošača uzimaju u obzir minimalne životne troškove koji ne mogu biti manji od iznosa propisanog zakonom kojim se regulira iznos dijela plaće zaštićenog od ovrhe.		28. 2. 2019.	Diskrecijska odluka
Odluka o prikupljanju podataka o uvjetima kreditiranja potrošača	Stvaranje analitičke podloge za praćenje sistemskog i kreditnog rizika i kalibraciju mjera usmjerenih na korisnike kredita te ispunjavanje zahtjeva iz preporuka ESRB-a o zatvaranju praznina u podacima o nekretninama (ESRB/2016/14 i ESRB/2019/3)	2020.	Odlukom se uvodi novi izvještajni sustav, kojim se predviđa mjesečno prikupljanje pojedinačnih podataka o svim novoodobrenim kreditima potrošačima na razini kreditne partije te godišnje prikupljanje podataka o stanjima svih kredita potrošačima na razini kreditne partije. Prikupljeni podaci služit će za analizu i redovito praćenje sistemskog rizika, praćenje kreditnog rizika, kalibraciju makrobonitetnih mjera i po potrebi praćenje postupaka kreditnih institucija kojima su izrečene mjere.		2. 4. 2020.	Diskrecijska odluka
Odluka o privremenom ograničenju raspodjela	U neizvjesnim okolnostima pandemije COVID-19 koje negativno utječu na gospodarsku aktivnost u RH, primarna svrha odluke jest povećanje otpornosti kreditnih institucija i održavanje stabilnosti financijskog sustava u cjelini.	2020.	Odlukom se kreditnim institucijama do 31. prosinca 2021. ograničuje provođenje raspodjela, što uključuje isplatu dividenda, otkup vlastitih dionica, stvaranje obveze isplate varijabilnih primitaka i druge oblike raspodjela.		15.1.2021.	Diskrecijska odluka
Ostale mjere čiji su efekti od makrobonitetne važnosti						
Izmjene i dopune Zakona o potrošačkom kreditiranju	Pitanja financijske stabilnosti zbog kamatnoga i valutnog rizika	2013.	Za utvrđivanje kamatne stope definirani su fiksni i promjenjivi parametri, čime se ograničuje učinak aprecijacije tečaja na stambene kredite na najviše 20%.		1. 12. 2013.	Diskrecijska odluka
Izmjene i dopune Zakona o potrošačkom kreditiranju	Pitanja financijske stabilnosti zbog kamatnoga i valutnog rizika	2014.	Banke su obvezne obavještavati svoje klijente o tečajnom i kamatnom riziku u pisanom obliku.		1. 1. 2014.	Diskrecijska odluka
Izmjene i dopune Zakona o potrošačkom kreditiranju	Pitanja financijske stabilnosti zbog valutnog rizika	2015.	Zamrzavanje tečaja CHF/HRK na 6,39		1. 1. 2015.	Diskrecijska odluka
Izmjene i dopune Zakona o potrošačkom kreditiranju	Pitanja financijske stabilnosti zbog valutnog rizika	2015.	Konverzija kredita u švicarskim francima		1. 9. 2015.	Diskrecijska odluka
Zakon o stambenom potrošačkom kreditiranju	Pitanja financijske stabilnosti zbog kamatnoga i valutnog rizika	2017.	Za utvrđivanje promjenjive kamatne stope definirana je struktura kamatne stope kroz referentne promjenjive parametre i fiksni dio stope; za stambene potrošačke kredite u stranoj valuti klijentima je dana mogućnost jednokratne konverzije kredita iz valute u kojoj je kredit nominiran ili za koju je vezan u alternativnu valutu bez dodatnih troškova.		20. 10. 2017.	Diskrecijska odluka
Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kreditnim institucijama	Ispunjavanje uvjeta za ulazak u blisku suradnju s ESB-om i pravna podloga za uvođenje zakonski obvezujućih mjera usmjerenih na korisnike kredita	2020.	Detaljnije razradene ovlasti HNB-a u donošenju i provedbi makrobonitetnih mjera među kojima se prvi put izričito navode i mjere usmjerene na korisnike kredita. ESB-u je omogućeno izdavati instrukcije HNB-u ako ocijeni da hrvatska makrobonitetna mjera koja se zasniva na harmoniziranoj europskoj regulativi, a usmjerena je prema kreditnim institucijama, nije dovoljno stroga.		15. 4. 2020. (Neke odredbe stupaju na snagu početkom primjene bliške suradnje s ESB-om.)	Diskrecijska odluka
Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kreditnim institucijama	Usklađivanje zakonskih odredaba sa CRD-om V	2020.	Uređivanje odredaba o zaštitnim slojevima kapitala; podizanje najviše stope ZS(osv), sektorska primjena ZS(ssr), aditivnost ZS(osv) i ZS(ssr), promjene u sustavu notificiranja; određivanje HNB-a kao imenovanog tijela koje procjenjuje primjerenost pondera rizika iz članka 125. stavka 2. ili članka 126. stavka 2. Uredbe (EU) br. 575/2013.		29. 12. 2020.	Diskrecijska odluka

Napomena: Popis kratica s objašnjenjima nalazi se na kraju publikacije.
Izvor: HNB

Pojmovnik

Financijska stabilnost je stanje koje se očituje u nesmetanom i učinkovitom funkcioniranju ukupnoga financijskog sustava u procesima alokacije financijskih resursa, procjene i upravljanja rizicima te izvršavanja plaćanja kao i u otpornosti financijskog sustava na iznenadne šokove te pridonosenju dugoročno održivome gospodarskom rastu.

Sistemska rizik definira se kao rizik nastupanja događaja koji kroz različite kanale mogu onemogućiti obavljanje financijskih usluga ili rezultirati snažnim porastom njihovih cijena i ugroziti neometano poslovanje

većeg dijela financijskog sustava, a stoga negativno djelovati i na realnu gospodarsku aktivnost.

Ranjivost u kontekstu financijske stabilnosti označuje strukturna obilježja, odnosno slabosti domaćega gospodarstva koje ga mogu činiti manje otpornim na moguće šokove i pojačavati negativne posljedice tih šokova. U publikaciji se analiziraju *rizici* povezani s događajima ili kretanjima čija materijalizacija može dovesti do narušavanja financijske stabilnosti. Primjerice, zbog visokih omjera javnoga i inozemnog duga i BDP-a te visokih potreba za njegovim (re)financiranjem, Hrvatska je vrlo ranjiva s obzirom na moguće promjene financijskih uvjeta i izložena je rizicima promjene kamatnih stopa ili tečaja.

Mjere makroprudencijalne politike podrazumijevaju primjenu instrumenata ekonomske politike, a ovisno o specifičnostima rizika i obilježjima njegove materijalizacije mogu biti standardne mjere makroprudencijalne politike. Osim toga, mjere monetarne, mikroprudencijalne, fiskalne i drugih politika mogu se također, ako je to potrebno, upotrebljavati u makroprudencijalne svrhe. Isto tako, s obzirom na to da unatoč određenim pravilnostima evolucija sistemskog rizika i njegove posljedice mogu biti teško predvidive u svim svojim manifestacijama, uspješno očuvanje financijske stabilnosti ne zahtijeva samo međuinstitucionalnu suradnju u području njihove koordinacije već po potrebi i oblikovanje dodatnih mjera i pristupa.

Popis kratica

- b. b. bazni bodovi
- BDP bruto domaći proizvod
- BiH Bosna i Hercegovina
- br. broj
- CHF švicarski franak
- CRD IV Direktiva 2013/36/EU o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima
- CRR Uredba (EU) br. 575/2013 o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva
- čl. članak
- d.d. dioničko društvo
- DSTI pokrivenost otplata duga prihodima (engl. *debt-service-to-income ratio*)
- EBA Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo
- EBITDA poslovna dobit prije kamata, poreza i amortizacije
- EGP Europski gospodarski prostor
- ESB Europska središnja banka

ESMA	Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala
ESRB	Europski odbor za sistemske rizike
EU	Europska unija
Fed	američka središnja banka (engl. <i>Federal Reserve System</i>)
FOMC	Federalni odbor za otvoreno tržište (engl. <i>Federal Open Market Committee</i>)
Hanfa	Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga
HNB	Hrvatska narodna banka
HRK	kuna
IRB	interni rejting-sustav
LGD	ponderi rizika i gubitak zbog nastanka statusa neispunjavanja obveza (engl. <i>loss-given-default</i>)
LTD	pokrivenost kredita depozitima (engl. <i>loan-to-deposit ratio</i>)
LTI	pokrivenost kredita prihodima (engl. <i>loan-to-income ratio</i>)
LTV	pokrivenost kredita vrijednošću kolaterala (engl. <i>loan-to-value ratio</i>)
mlrd.	milijarda
NBB	središnja banka Belgije
NN	Narodne novine
npr.	na primjer
OSV	ostale sistemske važne (kreditne institucije)
SAD	Sjedinjene Američke Države
SIE	Srednja i Istočna Europa
st.	stavak
tr.	tromjesečje
ZS (gsv)	zaštitni sloj za globalne sistemske važne institucije (engl. <i>global systemically important institution buffer</i>)
ZS (ok)	zaštitni sloj za očuvanje kapitala (engl. <i>capital conservation buffer</i>)
ZS (osv)	zaštitni sloj za ostale sistemske važne institucije (engl. <i>other systemically important institutions buffer</i>)
ZS (pck)	protuciklički zaštitni sloj (engl. <i>countercyclical capital buffer</i>)
ZS (ssr)	zaštitni sloj za strukturni sistemske rizik (engl. <i>structural systemic risk buffer</i>)

Dvoslovne oznake za zemlje

AT	Austrija
BE	Belgija
BG	Bugarska
CY	Cipar
CZ	Češka
DE	Njemačka
DK	Danska
EE	Estonija
ES	Španjolska

FI Finska
FR Francuska
GR Grčka
HR Hrvatska
HU Mađarska
IE Irska
IS Island
IT Italija
LT Litva
LU Luksemburg
LV Letonija
MT Malta
NL Nizozemska
NO Norveška
PL Poljska
PT Portugal
RO Rumunjska
SE Švedska
SI Slovenija
SK Slovačka
UK Ujedinjena Kraljevina

